

Közönséges kullancs

Ixodes ricinus

Megjelenése:

A hatlábú lárva kb. 0,8 mm, a nem táplálkozott nimfa kb. 1,3-1,5 mm hosszúságú. Az imágók közül a nőtény 3-3,5 mm, de vérrel teleszívott állapotban 11 mm hosszúságú (ricinusmag méretű). A nőtény testének tágulékonyságát az biztosítja, hogy a hátpajzs (scutum) csak kb. a test feléig ér, míg a hímeknél a test végéig terjed. A nőtény lábai, a szájszervekből alakuló fejszerű képződménye (capitulum) és hátpajzsa fekete színű, az utótest többi része kármínpiros. A hím egységesen szürkésfekete. A vérrel teleszívott nőtény fényes szürke színű. A capitulum felülnézetben minden fejlődési alaknál jól látszik.

Közönséges kullancs (lárva)

Közönséges kullancs (táplálékkereső nőtény)

Életmódja:

Élősködő életmódot folytat, obligát vérszívó, de minden stádiumban (lárva – nimfa – imágó) csak egyszer táplálkozik, úgynevezett háromgazdás kullancs. Az életciklusa általában 2-3 év. A megtermékenyítés általában a gazdaállaton történik, vérszívás közben, ritkábban a talajon, vagy a gazdaállat fészkeiben. A talajra hulló, megtermékenyített nőtény 20-40 nap múlva 2000-4000 petét rak. A hőmérséklettől és a páratartalomtól függően a petéből 15 nap-több hónap alatt kel ki a hatlábú lárva. A lárva alkalmas gazdára jutva 3-5 napig szív vért, majd a talajra esik, és ott (az avar alatt) néhány hét alatt nimfává vedlik. Újabb gazdán történő párnapos vérszívás után a talajra hullva újból vedlik, immár nőténnyé vagy hímmé. Az imágók a harmadik gazdán szívják meg magukat (ez akár 6-13 napot is igénybe vesz), párosodnak, majd a talajra pottyannak. A hím rövidesen elpusztul, a nőtény azonban csak a peterakás után. A közönséges kullancsot eddig több mint 300 különböző gazdafajról gyűjtötték be. Lárvastádiumban hullókön is megtapadnak, a nimfák madarakon és kismamákön, az imágók pedig jellemzően nagyobb testű emlősökön élősködnek. Fűfélék, cserjék levelein várakozva, a gazda különböző anyagait (CO₂, vajsav, hő, pára) érzékeli a tapogatóival és az első pár lábon lévő Haller-féle szervvel. Emberen általában a könyök- hónalj- és térdhajlatban, valamint a deréktájon táplálkozik, és szájszervével rögzíti magát a sebben. A nedves mikroklímát igényli, főleg hajnalban, és az esti órákban keres táplálékforrást. Elsősorban április-május-júniusban és szeptemberben aktív.

Elterjedése:

Európában és Észak-Afrikában (Izlandtól Oroszorszáig, illetve az Atlasz-hegységtől északra) honos. Jellemzően a lombhullató erdők aljnövényzetben gazdag szegélyein fordul elő.

Jelentősége:

Humán szempontból kiemelt járványügyi jelentőséggel bír, mint a Lyme-kór és a kullancsencephalitis vektora. Ezek mellett egyéb kórokozókat is közvetít állatokon és emberen.